

หลักสูตรวุฒิบัตรการวิเคราะห์การตรากฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(Regulatory Impact Assessment and Post Legislative Scrutiny)

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้อย่างสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่ายขึ้นเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง จึงได้กำหนดไว้ในมาตรา 77 วรรคสอง บัญญัติว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป” และได้มีการออกพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ.2562 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น รัฐสภา ส่วนงานราชการ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำ ปรับปรุง แก้ไขและประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมายจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งมีทักษะในการดำเนินการในหลากหลายมิติร่วมกับภาคประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสังคม อันจะเป็นการช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญให้มีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและการเข้าถึงของประชาชนต่อไป

ด้วยปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า จึงได้จัดทำหลักสูตรวุฒิบัตร “การวิเคราะห์การตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย” ขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการนิติบัญญัติ ส่วนราชการ และภาคประชาชน

ที่ต้องการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายได้เสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะในการรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนมีทักษะและเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
- 2.2 เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เข้ารับการอบรมให้มีความสามารถในการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย มีแนวทางและเครื่องมือในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 77

3. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม

บุคคลที่จะสมัครเข้ารับการศึกษาอบรมในหลักสูตร โดยมีข้อพิจารณาเบื้องต้นดังต่อไปนี้

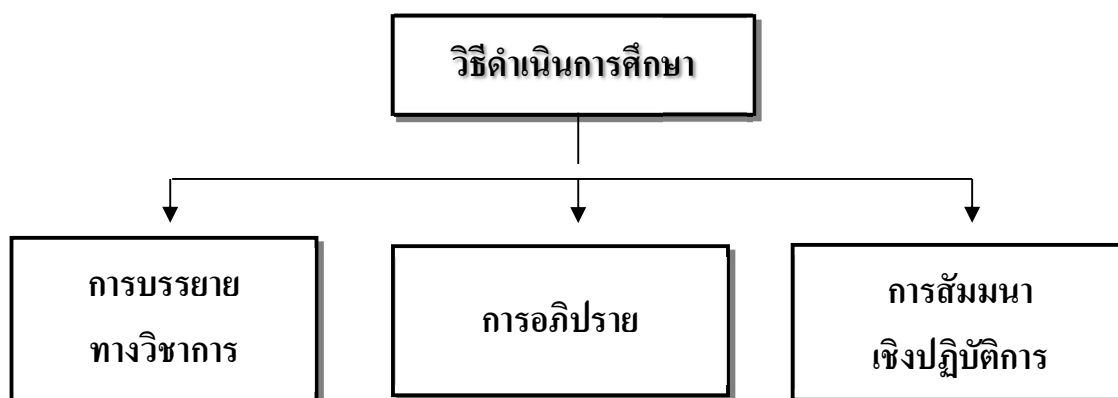
- 3.1 เป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการตรากฎหมาย หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำร่างกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ พรรคการเมือง รวมถึงภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เคยมีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมาย
- 3.2 มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงและทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของมาตรา 77 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 3.3 มีความสนใจและต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย กระบวนการรับฟังความคิดเห็น และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

4. จำนวนผู้เข้ารับการศึกษาอบรม

สถาบันพระปกเกล้า จะพิจารณานักศึกษาเข้าร่วมรับการศึกษาอบรมรุ่นละไม่เกิน 50 คน โดยพิจารณาตามระเบียบและเกณฑ์การคัดเลือกของสถาบันพระปกเกล้าที่จะกำหนดขึ้น เพื่อเป็นการเฉพาะสำหรับหลักสูตร โดยเกณฑ์การคัดเลือกจะพิจารณาจากเอกสารการสมัคร การตรวจสอบคุณสมบัติ หรือขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาความพร้อมและความเหมาะสมของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม และการพิจารณาคัดเลือก และผลการคัดเลือกจะดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

5. รูปแบบการจัดการศึกษาอบรม

รูปแบบการดำเนินการศึกษาของหลักสูตรการวิเคราะห์การตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การบรรยายทางวิชาการ การอภิปรายแลกเปลี่ยน และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การบรรยายทางวิชาการ

การบรรยายทางวิชาการนี้ จะเป็นการฟังการบรรยายทางวิชาการโดยเน้นที่หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการรับฟังความคิดเห็นโดยกระบวนการนิติบัญญัติ รูปแบบและวิธีการจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีความรู้และประสบการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

5.2 การอภิปราย

การอภิปรายถกแถลง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการเปิดโอกาสให้วิทยากร และนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและประเด็นที่น่าสนใจร่วมกัน การนำประเด็นที่ได้เรียนรู้ มาร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

5.3 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการจะเป็นการเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาได้นำความรู้ความเข้าใจ จากการศึกษาเรียนรู้ และการหาความรู้เพิ่มเติมมาร่วมพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นของแต่ละคน สนใจร่วมกันกำหนดประเด็นหัวข้อในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งและกันผ่านมุมมองที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้เกิดความเข้าใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการนิติบัญญัติ กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย และการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

6. ระยะเวลาและสถานที่ศึกษาอบรม

ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน โดยเรียนสัปดาห์ละ 2 วัน ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ ห้องเรียนสถาบันพระปกเกล้า โดยเป็นการรับฟังการบรรยายจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการ อภิปรายเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเพื่อรับฟังมุมมองร่วมกับวิทยากร และการสัมมนาเชิง ปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เข้าเรียนได้ศึกษาจากกรณีศึกษา ตลอดจนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้มีความ เข้าใจในแนวปฏิบัติที่สอดคล้องเป็นแบบแผนเดียวกัน

7. การสำเร็จการศึกษาอบรม

7.1 ผู้เข้ารับการศึกษอบรมในหลักสูตรฯ เป็นผู้ผ่านและสำเร็จการศึกษาอบรมเมื่อ ปฏิบัติตามเกณฑ์ต่างๆ ต่อไปนี้โดยครบถ้วน

- เกณฑ์เวลาเรียน นักศึกษาต้องเข้ารับการศึกษอบรมในหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของระยะเวลาการศึกษารวมทั้งหมด
- เกณฑ์การมีส่วนร่วม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร และปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะวิทยากรในหลักสูตรตลอดการศึกษา
- เกณฑ์การส่งงาน ต้องผ่านการประเมินผลในการทำงานในกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์

- ไม่มีความประพฤติเสียหาย และไม่ดำเนินการใดๆ อันนำมาซึ่งมาความเสื่อมเสียชื่อเสียงของสถาบันพระปกเกล้า

7.2 ผู้ผ่านและสำเร็จการศึกษาอบรมตามหลักสูตรนี้จะได้รับ **วุฒิบัตรการวิเคราะห์การตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย** และมีศักดิ์และสิทธิแห่งวุฒิบัตรนั้นทุกประการ

8. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

9. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรวุฒิบัตรการวิเคราะห์การตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย แบ่งการศึกษาอบรมออกเป็น **4 กลุ่มวิชา** จำนวนชั่วโมงทั้งสิ้น **84 ชั่วโมง** โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

9.1 กลุ่มวิชาที่ 1 ความรู้พื้นฐานว่าด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง รวม 3 วิชา

กลุ่มวิชาความรู้พื้นฐานว่าด้วยการปกครองด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง เป็นกลุ่มวิชาที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อทราบถึงแนวคิดพื้นฐานว่าด้วยการปกครองด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบอบการเมืองการปกครอง กระบวนการนิติบัญญัติ ตลอดจนแนวคิดกระบวนการยกระดับการจัดทำกฎหมาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

วัตถุประสงค์

- 1) สามารถอธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานว่าด้วยการปกครองด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นมุข มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง
- 2) สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นด้านกระบวนการนิติบัญญัติ การจัดทำกฎหมายของประเทศไทย

หัวข้อวิชา

- 1) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและกระบวนการนิติบัญญัติของไทย

ศึกษาเกี่ยวกับหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วย โครงสร้างอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสถาบันการเมืองหลักที่ใช้อำนาจธิปไตยแทนประชาชน ซึ่งถือเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนศึกษาระบบการนิติบัญญัติของประเทศไทย หลักการสำคัญทางกฎหมายที่ใช้เป็นหลักการปฏิบัติ รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกระบวนการนิติบัญญัติ

- 2) แนวคิดในการยกระดับกระบวนการจัดทำกฎหมาย

ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องกฎหมายที่ดี (Good Regulation) หรือกฎหมายที่ดีกว่า (Better Regulation) ในบริบทสากล ตลอดจนแนวคิดในการยกระดับกระบวนการจัดทำกฎหมายของไทย และบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

- 3) กฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

ศึกษาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

9.2 กลุ่มวิชาที่ 2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย รวม 8 วิชา

กลุ่มวิชาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการตรวจสอบความจำเป็นและวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย และการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย กลุ่มวิชานี้จะศึกษาแนวคิดของการออกกฎหมาย หลักการตรวจความจำเป็นในการตรากฎหมาย การวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย (Regulatory Impact Assessment) เทคนิคและวิธีการประเมินผลกระทบในการตรากฎหมายโดยคำนึงถึง

มิติทางด้านเศรษฐศาสตร์และสังคม ผู้ศึกษาจะได้เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการเสนอร่างกฎหมายตามหลักการขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD โดยเฉพาะการใช้ OECD Checklist ในการประเมินประสิทธิภาพกฎหมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศรวมถึงในประเทศไทยด้วย ตลอดจนศึกษาหลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถดำเนินการตรากฎหมายได้ตามหลักการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

วัตถุประสงค์

- 1) สามารถอธิบายแนวคิดของการออกกฎหมาย หลักการและวิธีการของการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA)
- 2) สามารถอธิบายแนวคิดพื้นฐานว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์ โดยการประยุกต์เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาวิเคราะห์และประเมินการออกกฎหมาย
- 3) สามารถอธิบายหลักเกณฑ์ตรวจสอบความจำเป็น การวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายและการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กำหนดได้
- 4) สามารถนำระเบียบวิธีวิจัยและเทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์และทางสังคมในการตรากฎหมายนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการจัดทำร่างกฎหมาย
- 5) สามารถกำหนดประเด็นที่จะนำไปสู่การสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการตรวจสอบความจำเป็นและการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

หัวข้อวิชา

- 1) ความรู้พื้นฐานว่าด้วยการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย และการวิเคราะห์ผลกระทบร่างกฎหมาย

ศึกษาความหมาย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมาย (Regulatory Theory) อธิบายถึงเป้าหมายและหลักการของการออกกฎหมาย การผ่อนคลายนโยบาย (Deregulation) และวิธีการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้กฎหมาย รวมถึงความหมายและหลักการของการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย ตลอดจนศึกษาหลักเกณฑ์การจัดทำ RIA ตามแนวทางของ OECD ตัวอย่างและประสบการณ์ในต่างประเทศ และแนวคิดการจัดทำ RIA ในประเทศไทย

- 2) ความรู้พื้นฐานว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์ (Law and Economics)

ศึกษาการประยุกต์เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาวิเคราะห์แลประเมินการออกกฎหมาย อธิบายถึงสาเหตุและความจำเป็นในการออกกฎหมายผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ รู้จักเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการออกกฎหมาย ได้แก่ วิธี Cost-Benefit Analysis วิธี Impact Assessment และวิธี Multiple-Criteria Analysis

- 3) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์และทางสังคม

ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบวิธีวิจัย การสังเคราะห์ข้อมูล โดยจะศึกษาแนวคิดของระเบียบวิธีวิจัยทั้ง 2 วิธี คือ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ (Quantitative Research Method) และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ (Qualitative Research Method) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เข้าใจรูปแบบวิธีการวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย สามารถวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้ (Mixed Method) เพื่อเป็นแนวทางในการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลจากการวิจัย

4.1) เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์

ศึกษาหลักการและวิธีการศึกษาปัญหาทางสังคมและนโยบายผ่านการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ในแง่มุมต่าง ๆ การระบุต้นทุน (Cost) ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) และผลประโยชน์ (Benefit) วิธีการเปลี่ยนคุณค่าเป็นมูลค่าเงิน (Monetization) สำหรับต้นทุน (Cost) และผลประโยชน์ (Benefits)

4.2) เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

ศึกษาแนวทางและวิธีการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ได้แก่ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) ผลกระทบด้านสุขภาพ (Health Impact) ผลกระทบด้านความเสมอภาคทางเพศ (Gender Impact) เป็นต้น ตลอดจนการเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาจากต่างประเทศ

4) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ: การวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย

ให้ผู้ศึกษาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาฝึกปฏิบัติในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยให้นำประเด็นที่ได้จากการศึกษามาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การฝึกปฏิบัติจะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย
2. การตรวจสอบผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์
3. การตรวจสอบผลกระทบทางสังคม
4. การเปรียบเทียบการศึกษาจากต่างประเทศ
5. สรุปผลการตรวจสอบผลกระทบ

5) การจัดทำ Checklist

ศึกษาเกี่ยวกับผลการปรับใช้ OECD Checklist ในประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา รวมถึงวิธีการใช้งาน Checklist เพื่อการร่างกฎหมายในปัจจุบัน และการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศตามความต้องการใน Checklist ทั้งนี้ยังศึกษาการจัดทำ Checklist สำหรับการร่างกฎหมายตาม

แนวทางพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และมีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำ Checklist และเขียนรายงาน

6) การตรวจสอบเนื้อหาในการตรากฎหมายของประเทศไทย

ศึกษาที่มาและความสำคัญในการตรวจสอบเนื้อหาในการตรากฎหมายตามหมวดที่ 3 พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 วิธีการตรวจสอบเนื้อหาในการตรากฎหมายในประเทศไทย ได้แก่ การตรวจสอบเนื้อหาเพื่อความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการ ความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบเนื้อหาในการตรากฎหมาย

9.3 กลุ่มวิชาที่ 3 ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย รวม 6 วิชา

กลุ่มวิชาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย กลุ่มวิชานี้ นักศึกษาจะได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย แนวคิดการปรึกษาหารือสาธารณะ (Public Consultation) กระบวนการที่ใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการตรากฎหมาย รวมไปถึงการศึกษากระบวนการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมายที่ต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมาย

วัตถุประสงค์

- 1) สามารถอธิบายหลักการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมายที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2) สามารถวิเคราะห์ผลกระทบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการรับฟังความคิดเห็นได้ โดยการใช้รูปแบบที่เหมาะสมได้

- 3) สามารถนำหลักการวิเคราะห์ข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นนำไปประยุกต์ใช้ สามารถสรุปผลข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลได้

หัวข้อวิชา

- 1) ความรู้พื้นฐานและการเตรียมการสำหรับการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย

ศึกษาแนวคิดว่าด้วยการปรึกษาหารือสาธารณะ (Public Consultation) กับการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย พร้อมตัวอย่างการนำแนวคิดว่าด้วยการปรึกษาหารือสาธารณะไปใช้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมายในต่างประเทศ ประสบการณ์การดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมายของประเทศไทย และขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

- 2) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสม

ศึกษาการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการทำแผนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Mapping) ซึ่งเป็นการเลือกใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน และการฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อใช้รูปแบบที่เหมาะสม

- 3) รูปแบบและเทคนิควิธีการต่างๆ ในการจัดการรับฟังความคิดเห็นตามที่เสนอแนะไว้ในกฎหมาย

ศึกษาความสำคัญของข้อมูลและฝึกปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูล การสุ่มตัวอย่างข้อมูล รูปแบบและเทคนิควิธีการต่างๆ ในการจัดการรับฟังความคิดเห็นตามที่เสนอแนะไว้ในกฎหมาย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานรัฐ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์หรือเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น และวิธีการอื่นๆ

- 4) รูปแบบและเทคนิควิธีการต่างๆ ในการจัดการรับฟังความคิดเห็นโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ศึกษาถึงรูปแบบและเทคนิครวมถึงกระบวนการในการจัดการรับฟังความคิดเห็นอื่นๆ นอกเหนือจากที่เสนอแนะให้ทำตามกฎหมาย โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการที่ออกแบบตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

- 5) การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น การเขียนรายงาน และการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น

ศึกษาหลักการวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นที่ได้รับจากการรับฟังความคิดเห็น นำมาสรุปประเด็น รวมถึงเขียนรายงานผลการรับฟังความคิดเห็น และการเปิดเผยข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น

- 6) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ: การออกแบบกระบวนการรับฟังความคิดเห็น

การเรียนการสอนในวิชานี้จะนำความรู้ความเข้าใจของนักศึกษามาฝึกปฏิบัติในรูปแบบนำเสนอตัวอย่างในการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันของนักศึกษา และประยุกต์ใช้ความรู้ในการออกแบบกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย ตั้งแต่การเตรียมการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย จนถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย

9.4 กลุ่มวิชาที่ 4 ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมายรวม 2 วิชา

กลุ่มวิชาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการตรวจสอบกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในกลุ่มวิชานั้นนักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นในการตรวจสอบผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และหลักการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงศึกษาแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย

วัตถุประสงค์

- 1) สามารถอธิบายหลักการตรวจสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้อย่างเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้
- 2) เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายของประเทศไทย

หัวข้อวิชา

- 1) แนวคิดและพัฒนาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในทางสากล และการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Indicators : LEI) มาใช้กับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
 - ศึกษานำเสนอถึงแนวคิดและความสำคัญของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายขององค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis : RIA) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมาย ความแตกต่างระหว่างการทบทวนกฎหมาย (Review) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (Evaluation) และการปรับปรุงและยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย (Regulatory Guillotine) รวมถึงมาตรฐานหลักเกณฑ์ รูปแบบ หรือวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และกรณีศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในทางสากลหรือประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

- นำเสนอความเป็นมา แนวคิดและผลการศึกษาโครงการเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย หรือ LEI มาใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย, สารสำคัญขององค์ประกอบ หลักเกณฑ์ และตัวชี้วัดของเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายที่ได้มีการพัฒนาขึ้น การออกแบบและการทดสอบเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายโดยผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการนำเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายไปทดลองใช้ประเมินผลกฎหมายที่สำคัญ อาทิ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย

2) การนำเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Indicators : LEI) มาปรับใช้

ออกแบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายโดยยกตัวอย่างกฎหมายหรือร่างกฎหมายที่สนใจและทดลองนำ LEI ไปใช้ และนำเสนอผลการทดลอง

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 ผู้ผ่านการอบรมตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ และการรับฟังความคิดเห็นภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
- 10.2 ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในหลักการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
- 10.3 ผู้ผ่านการอบรมได้แนวทางการดำเนินงานสำหรับการรับฟังความคิดเห็นในการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง
- 10.4 กิจกรรมและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการระหว่างเรียนที่นักศึกษาได้ดำเนินการร่วมกัน